

תפקידי הוא להרים: איך הרבי גרם לאנשים ממוצעים לעשות מעשים יוצאי-דופן?

החוטא של העיירה החליט לחזור בתשובה. אחרי שנים של גניבת מכוניות, פריצה לבתים וחיי תענוגות, התעוררה בו הנשמה היהודית והוא ביקש לשוב למוטב. הוא פנה אל הרב וזה הורה לו לשלם את הגניבות וכן להישאר כל יום שעה בבית הכנסת ולומר פרקי תהלים בכוונה גדולה.

פעם נכנס האיש לבית הכנסת וראה את הרב יושב במקומו ואומר תהלים בכוונה. הוא אמר לעצמו: מעניין לאיזה בית הרב פרץ הלילה, אם הוא יושב ואומר תהלים בכוונה כזו.

היסוד הגדול של היהדות הוא התשובה. החיים היהודיים מתחילים בכך, שאף פעם לא מאוחר ותמיד אפשר לתקן. העבר לא מעכב את העתיד ותשובה נכונה אפילו הופכת את הזדונות לזכויות. וכאן מגלים השבוע את ההיפך הגמור. אנו מוצאים אדם אחד ויחיד שנחסמה ממנו אפשרות התשובה. כל הבכיות וכל התחנונים לא הועילו וה' סירב לקבל את תשובתו. כוונתנו כמובן אל גדול הנביאים, "מבחר המין האנושי", שלא היה ולא יהיה כמוהו, ובכל זאת דווקא ממנו נחסמה האפשרות לתקן.

וכאן עולה השאלה הגדולה שאין מפרש מכובד במהלך ההיסטוריה שלא התייחס אליה: מה כבר עשה משה רבנו? מה היה כל כך חמור במעשה ההכאה על הסלע שה' סירב למחול עליו, עד כדי כך שגזר עליו למות על אדמת המדבר קילומטרים ספורים מהכניסה לארץ המובטחת?

הנה לשונו המפורסמת של הפרשן הספרדי הדגול מתקופת גלות ספרד, רבי יצחק עראמה:

1. עקדת יצחק פרשת חוקת: הרי שולחן והרי בשר והרי סכין לפנינו – ואין לנו פה לאכול. כי מצות ה' למשה כתובה לפנינו, והמעשה אשר עשה לא נעלם מנגד עינינו – ומחרון אף ה' ישתומם לבנו. ואין אתנו פירוש על זה שישכר את האוזן ביישוב הכתובים.

לפני שפותרים את השיעור, חובת לתת הקדמת הבהרה. הבה נקרא את המדרש המרתק הבא:

תנחומא וישב ד': 'לכו חזו מפעלות אלוקים נורא עלילה על בני אדם' (תהלים כה). אמר רבי יהושע בן קרחה: הנוראות שאתה מביא עלינו, בעלילה אתה מביאם... למה הדבר דומה? למי שמבקש לגרש את אשתו, כתב לה גט, נכנס לביתו והגט בידו ומבקש עלילה לתנו לה. אמר לה: מזגי לי את הכוס שאשתה. מזגה לו וכיון שנטל הכוס מידה... אמר: צאי מביתי שמזגת לי כוס פושר. אמרה לו האם ידעת שאני עתידה למזוג לך כוס פושר שכתבת הגט והביאתו בידך?!

כך הוא אומר (כבר בספר שמות, במצרים) עתה תראה אשר אעשה לפרעה – במלחמת פרעה אתה רואה ואין אתה רואה במלחמת ל"א המלכים [בכניסה לארץ]. ו[אולם] כיון שאמר להם 'שמעו נא המורים, אמר לו הקב"ה: לכן לא תביאו את הקהל הזה. הוי נורא עלילה על בני אדם.

אם כן, הרבה לפני חטאו של משה, נגזר עליו שהוא לא ייכנס לארץ. תהיה אשר תהיה הסיבה לכך (כמו הרעיון הידוע שכיבוש הארץ צריך להיעשות בדרך הטבע מתוך התחשבות בגדרי העולם ואילו משה היה מרומם בכדי לקיים חיי טבע). בכל זאת, התורה "מעלילה" עליו את החטא הזה – כדי ללמד אותנו משהו. התורה רוצה שננתח את סיפור מי מריבה ונפיק את הלקחים הנוגעים אלינו.

כיון שכך, השיעור לא יעסוק במשה רבנו. תמורת זאת, השיעור יעסוק בנו. ננסה להבין את המסר שמעביר לנו ה' דרך אי-המחילה על החטא. המפרשים מוצאים כאן רעיונות כבירים אודות הדרך הנכונה להנהיג, לחנך ולהוביל משפחה וקהילה. הדיון חשוב תמיד, אך הוא מקבל משמעות כפולה לאור הסמיכות אל יום ההילולא של הרבי, אשר לא היה כמוהו כנשיא ישראל, מנהיג, מחנך ומוביל למקומות חדשים שאיש לא היה מסוגל אפילו להרהר אודותיהם בכוחות עצמו.

א. הבה נפתח עם כמה מילים על מותה של מרים הנביאה, האירוע שהיה הגורם העקיף לכל הסיפור הקשה. במשך עשרות השנים במדבר, עם ישראל נוהל בידי שלושה אחים. משה, אהרן ומרים, לא היו רק משפחה, הם היו שלישיית מנהיגים ("טריויקה"...), שהובילה יחד את ישראל. כל אחד העניק פן ייחודי להנהגת העם וביחד ייצגו את המנהיגות המושלמת.

המדרש אומר דבר מרתק (שמות רבה כו,א): עצם ההגעה של שלוש האחים לעולם, הייתה בשורה של גאולה. כל אחד מהם הופיע בתור מענה לגזירות פרעה וכרוח עידוד עבור העם במצרים. כאשר גזר פרעה את הגזירה הראשונה בדמות עבודת הפרך, נולדה מרים. לכן הוריה קראו לה "מרים", על שם המרידות שאפיינה את התקופה. כאשר גזר פרעה את הגזירה השנייה, אודות המתת העוברים בבית המיילדת, נולד אהרן. לכן הוריו קראו לו "אהרן", מלשון "היריון", על שם הסכנה שניצבה בפני ההריונות היהודיים. וכאשר גזר את הגזירה השלישית והנוראה מכולן, "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", נולד משה ובת פרעה קראה לו: "משה", על שם "מן המים משיתיהו".

2. שמות רבה כו,א: גזירה הראשונה שגזר פרעה על ישראל, שנאמר 'וימררו את חייהם', העמיד לו הקב"ה גואל - זו מרים על שם המירור. גזירה שנייה 'אם בן הוא והמתן אותו', העמיד הקב"ה גואל - זה אהרן על שם ההיריון. גזירה שלישית שגזר ואמר 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', העמיד הקב"ה גואל על שם המים - זה משה שנאמר 'כי מן המים משיתיהו'.

כך היה בעת לידת שלוש האחים וכך זה נמשך לאורך חייהם. כאשר עם ישראל יצא למדבר הגדול ונדרש לאמצעי קיום במרחב השומם, יצר ה' שלושה ניסים מופלאים: בזכות מרים, ניתן לישראל סלע שהוציא מים בדרך נס. זה היה סלע מופלא שנברא "בערב שבת בין השמשות" והתלווה אליהם בכל השהות במדבר. בזכות אהרן ניתנו ענני הכבוד ובזכות משה - המן.

בנוגע לקשר בין מרים והמים, נאמרו כמה הסברים. אחד הוא (שפתי חכמים במדבר כ,פ), שמרים עמדה על שפת היאור לשמור על משה הקטן ולכן ה' גמל לה במים. אולם ראיתי הסבר מקורי ונהדר:

שיר השירים רבה ד,כט: ומהיכן היו בנות ישראל מתקשטות ומשמחות לבעליהן כל ארבעים שנה במדבר? רבי יוחנן אמר: מן הבאר. זהו שכתוב: מעין גנים באר מים חיים [שהבאר ייצר חיים].

המדרש רומז כאן לנקודה גדולה מחייה של מרים: מרים הייתה מסורה להקמת העם היהודי ולהבאת ילדים לעולם. ידועים דברי הגמרא במסכת סוטה, כיצד בגיל חמש שנים, היא עוררה את אבא שלה לחזור לאימא שלה ולהביא עוד ילדים לעולם. בנוסף, מרים ואימה היו "שפרה ופועה" שמסרו את נפשם כדי להמשיך את ילודת ישראל. כיון שכך, ניתנו לישראל בזכותה מי הבאר, מהם היו נשות ישראל רוחצות עצמן לפני שהולכות לבעליהן, ויש אומרים שבמי הבאר היו טובלות עצמן לפני ההליכה לבעליהן.

המסר הגדול של המדרש הוא, שאדם עושה מעשה טוב אחד ואינו מתאר לעצמו, איזה דברים גדולים יצמחו על גביו. מרים עשתה מעשה אחד בכך שעוררה את אביה לחזור לאימה ואחרי עשרות שנים ניתנו בזכותה מי הבאר, מהם נולד כל העם היהודי במדבר.

עד כאן החלק האופטימי של הסיפור ומכאן מתחילות הצרות: בעשירי לחודש ניסן, בשנה האחרונה לשהותם במדבר, מרים הלכה לעולמה. משה ואהרן נכנסו לאוהל כדי לקיים דיני אבלות על אחותם, אך לפתע שמעו רעש. היה זה הקול המוכר של טרוניה ונרגנות. מתברר כי סלע המים נעלם.

ה' הורה למשה לקחת בידו את מטה האלוקים, לאסוף את העם ולומר בפיו אל הסלע שיוציא מים. כך יראה העם נס מופלא כיצד מדברים אל סלע אבן והוא מוציא מים. משה דיבר אל הסלע, אבל הסלע לא הוציא מים. רש"י מסביר כי הסלע של מרים התחבא בין הסלעים האחרים ומשה לא דיבר אל הסלע הנכון. משה המשיך לחפש את הסלע הנכון, אבל אז אירעה דרמה גדולה. משה שמע את האנשים מאחוריו מדברים בגנותו וטוענים כי הוא מתכוון להערים עליהם. הוא מחפש נווה מדבר בו

זורמים מים טבעיים ואחר כך יספר כי הוציא מים בדרך נס. שהרי אם הסלע מוציא מים באופן נסי, מדוע הוא מחפש סלע מסוים דווקא?

משה התרגז מהספקנות שלהם וצעק: "שמעו נא המורים" – שמעו נא סרבנים ושוטים, האם ביכולתי להוציא מים מכל סלע?! ואז מתוך כעסו, היכה בסלע פעמיים ויצאו ממנו מים רבים. וזאת הייתה טעות קריטית: ה' אמר כי היות שהם פספסו את ההזדמנות לקדש את שמו ולהראות שמדברים אל סלע והוא מוציא מים, לכן ייענשו בעונש החמור ביותר שאפשר להעלות על הדעת: אחרי מסלול של ארבעים שנה לקראת הארץ המובטחת, שניהם ימותו בקילומטר האחרון ולא יזכו לגעת באדמת ארץ הקודש. המשך הפרשה מספר כי אהרן מת כעבור כמה חדשים (ר"ח אב) ומשה מת כעבור 11 חודש.

וכאן עומד כל אחד נדהם: איפה המידתיות בין החטא ועונשו? כיצד פספסו גורלי אחד מצדיק עונש נורא כזה, ששלל ממשה את משאת חייו אליה לחם ארבעים שנה?

גם לגופו של עניין לא ברור: מה ההבדל אם מדברים אל סלע או מכים בו? וכי הוצאת מים מסלע על ידי הכאה היא לא קידוש ה' עצום?! מישהו הוציא פעם מים מסלע?

ומעבר לכל זה, עולה השאלה שהיא אולי **הגדולה מכולן**: האירוע הזה הוא בסך הכול שידור חוזר של אירוע זהה ממש שהתרחש ארבעים שנה קודם – ושם הייתה התוצאה הפוכה בדיוק. כמה שבועות אחרי יציאת מצרים, בני ישראל הגיעו לרפידיים. הם התלוננו בפני משה על חוסר מים במדבר הגדול ("מסה ומריבה") וה' הורה למשה לקחת את המטה בידו, **להכות על הצור** ולהוציא ממנו מים.

3. שמות יז: ויחנו ברפידיים ואין מים לשתות העם ... ויאמר ה' אל משה: עבור לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאור ... **והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם. ויעש כן משה לעיני זקני ישראל.**

וכעת לאחר ארבעים שנה, כשהסיפור חוזר שוב ומשה מגיב באותה התגובה עליה למד אז מהוראת ה' – הוא נענש בעונש החמור שלא היה כדוגמתו. מה מונח כאן?

ב. חשובי המפרשים עוסקים בשאלה זו ומעניקים לה לפחות 13 הסברים. קו החשיבה המשותף לרוב המפרשים הוא, שהבעיה לא הייתה בעצם ההכאה אלא בחלקים אחרים בתגובה של משה.

הרמב"ם, למשל, כותב במורה נבוכים כי משה חטא **בחטא הכעס**. הוא הראה לישראל דוגמא בכך שאפשר לפעול מתוך כעס ורוגז. וזה דבר מסוכן ביותר, משום שהכעס מאבד את שיקול דעתו ועלול לבוא לכל מיני טעות. הרמב"ן כותב בשם רבינו חננאל כי משה טעה בכך שאמר "המן הסלע הזה **נוציא** לכם מים", כאילו הנס מגיע ממנו ומאהרן. אברבנאל הולך בדרך אחרת כי התורה מכסה כאן על החטא האמתי של משה ולמען האמת, הוא לא נכנס לארץ בגלל **מעורבותו בחטא המרגלים**, בכך ששלח אותם לארץ. ורק כדי להקל על חטאו, מאשימה אותו התורה במעשה קל כמו ההכאה בסלע.

אמנם במסגרת הזו, אנו רוצים להרחיב בשני הסברים מלאי-משמעות: אחד על פי מדרש ילקוט שמעוני, ושני על פי פירוש האבן עזרא. שני הסברים מלמדים אותנו דברים גדולים על מנהיגות. הם מעבירים מסרים כבירים אודות הדרך הנכונה לחנך ולהוביל אנשים.

הגמרא (תענית כד, א) מספרת סיפור נפלא: **האמורא החשוב רב הגיע לעיר שלא ירדו בה גשמים. במשך חודשים לא נראתה טיפת גשם בשמים והציבור היה בפאניקה. הם החליטו להתפלל יחד ומיד כששליח הציבור ניגש להתפלל נעשה שינוי בשמים. כשאמר 'משיב הרוח', החלה לנשב רוח וכשאמר 'מוריד הגשם', ירד גשם. רב התפעל מהגדלות של שליח הציבור וסבר כי צדיק גדול עומד לפניו.**

הוא התעניין מה מעשיו והלה סיפר כי הוא מלמד תינוקות. רב שאל מה הזכות המיוחדת שלו? המלמד סיפר על שני מעשים גדולים: ראשית, הוא מלמד את ילדי העשירים וילדי העניים במידה שווה וגם אם אין להורי הילדים לשלם לו שכר לימוד.

שנית, הוא נוקט בדרך חינוכית מקורית ומיוחדת: בחצר הבית בו לומדים הילדים, ישנה בריכת דגים וכאשר אחד הילדים מסרב ללמוד, הוא משחד אותו ומעניק לו אפשרות לשחק בדגים. כך הוא מפיס אותו בדרכים טובות לשוב וללמוד. שני המעשים הטובים הללו, הפכו אותו לאהוב במיוחד לפני ה'.

הסיפור הזה מעביר מסר חשוב: כנראה שהדרך הרגילה בה כולנו מחנכים היא דרך אחרת ודווקא הדרך של המלמד הזה – הבלתי רגילה – היא האהובה לפני ה'. בתור הורים ומחנכים, אנו נוקטים בדרך קלה: מכריחים את הילד. אנו מחייבים אותו לצעוד בדרכנו מכוח העובדה שאנו יותר חזקים.

הדרך הזו נחוצה בהחלט כחלק מהתהליך החינוכי ויש לה מקורות בראשונים:

רש"י סוכה ב,ב: חינוך קטן מדרבנן – שהזקיקו להרגיל את הקטן למצווה... כדי שיהיה מחונך ורגיל במצוות. רש"י חגיגה ו,א: אין חינוך קטן אלא כדי להנהיגו שיהיה סרוך אחר מנהגו לכשיגדיל.

קיצור שולחן ערוך א,ד: צריך האדם להתגבר כארי ומיד כשניעור משנתו יקום בזריזות לעבודת הבורא... והמרגיל עצמו בדרך הזה ד' או ה' פעמים לא יכבד עליו אחר כך.

החינוך הבסיסי מושתת על הקניית הרגלים ופחות חשוב כיצד הקנינו את ההרגלים. העיקר שהילד יתרגל לצחצח שיניים מדי ערב ופחות חשוב כיצד הגענו לכך. אולם בכל זאת, באה הגמרא ומחדדת כי הפעלת לחץ היא עדיין לא חינוך. היא בסיס והכנה לחינוך, אבל החינוך עצמו הוא משהו אחר.

חינוך הוא לגייס את הילד. להצית ולגרות אותו. לטעת בו את ההרגשה שללמוד זה טוב עד כדי שירצה בעצמו. "שתהא השלהבת עולה מאליה". שמעתי פעם פירוש נפלא על דברי המלמד הזה, שהוא "משחד את הילדים", וזאת כדברי הגמרא (כתובות קה,ב): "מאי שוחד? שהוא חד", וברש"י: "הנותן והמקבל נעשים לב אחד". הרעיון של חינוך הוא לצקת בלב הילד חיבור ממשי אל הערכים עד שתהא השלהבת עולה מאליה. עד שנוכל להיות בטוחים כי הוא מעריך בעצמו את המסרים.

במילים פשוטות: במקום להסתפק בכך שאנו מכריחים אותו לסדר את החדר, עלינו לשלב משמעות בתוך המשמעת. עלינו לומר לו: החיים שלך יהיו יותר נעימים אם החדר יהיה מסודר. במקום ללחוץ אותו לצחצח שיניים, עלינו להוסיף מלים אודות ההרגשה הטובה של מי שמקפיד על היגיינה. ובמקום להסתפק בהפעלת לחץ להתפלל וללמוד תורה, עלינו להעביר את הערך של התורה ולספר על גודל הנחת רוח של הקב"ה מכל אדם שמתפלל וכיצד הוא מקשיב לכל תפילה של יהודי.

כעת נשוב אל המעשה של משה רבנו. מדרש ילקוט שמעוני אומר רעיון מאלף:

ילקוט שמעוני: ודברתם אל הסלע, 'והכיתם' לא נאמר אלא 'ודברתם'. אמר לו: כשהנער קטן רבו מכה אותו ומלמדו, כיון שהגדיל - בדיבור הוא מייסרו. כך אמר הקב"ה למשה: כשהיה סלע זה קטן הכית אותו, 'והכית בצור', אבל עכשיו 'ודברתם אל הסלע', שנה עליו פרק אחד והוא מוציא מים.

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, הם היו צעירים. כלומר, הם חיו במנטליות של עבדים. הם היו רגילים לקבל פקודות. ולכן אפשר היה להכות בהם. אולם עכשיו זה דור חדש. עכשיו הם עומדים להיכנס לארץ וכל אחד יחיה באופן עצמאי תחת גפנו ותחת תאנתו. כעת ההכאה אינה יכולה להיות עיקר החינוך. כעת צריך לדבר, כלומר, להעניק משמעות בתוך המשמעת.

הנה משפט ענק: הסופר האמריקאי הנודע הרמן ווק, שאל פעם את הרבי מליובאוויטש, "האם הוא באמת סבור שהוא יוכל לומר לצעירים אמריקאים מה לעשות?" הרבי השיב: "אי אפשר לומר לנוער האמריקאי לעשות שום דבר, אבל אפשר ללמד אותו כל דבר".

עד כאן רעיון אחד אודות חטא ההכאה בסלע. הבה נפנה לרעיון נפלא נוסף המובא במדרש פסיקתא ובאבן עזרא - ואין כמוהו לבטא את אופי המנהיגות הנעלה של הרבי.

ג. הסיפור הבא (מתוך הספר 'אבא') התרחש לפני כשישים שנה. יהדות אמריקה חוותה אז צמיחה חזקה בגשמיות, אך לצד הצמיחה הגשמית, הייתה צניחה ברוחניות. החיים המודרניים הציבו ניסיונות גדולים על שמירת השבת ועוד, ומדור לדור אירעה נפילה בחיי המצוות.

מעשה בסבא אמריקאי שנשאר חרדי כמו בעיירה בפולין, אך בנו הפך להיות מעורב בחיים המודרניים ונכדו כבר היה ילד אמריקאי לכל דבר. לפני בר-המצווה של הנכד, הסבא הזמין את הנכד לבוא אתו לקבל ברכה מהרבי. הנכד סיפר בשמחה לחבריו כי הוא עושה מחר טיול לברוקלין כדי לקבל ברכה מהרבי מליובאוויטש, אך אחד החברים שהיה בקי מעט בפרטים, ציין את התלהבותו ושאל אם הוא מוכן למבחן אצל הרבי? - "איזה מבחן"? החבר סיפר כי הרבי נוהג לשאול את ילדי הבר-מצווה שאלות שונות על המשנה שהם לומדים בבית הספר.

הילד נכנס ללחץ. הוא מעולם לא התעניין בלימודי המשנה, גם ההורים לא הביעו התעניינות יתירה בלימודי קודש וכל מה שהיה ידוע לו בתחום, הוא שם המסכת אותה למד. כשלעצמו לא היה אכפת לו להיתפס לא יודע, אך מה יהיה על סבא? כיצד הוא יגיב לנוכח הבורות שלו? הוא עלול להיבהל מהתגובה של הרבי. הילד רץ הביתה ואמר לסבא שהוא לא מרגיש טוב ולא יוכל לבוא אתו אל הרבי. הסבא סירב לשמוע והכריז כי הוא לא ילך לבר מצווה בלי לבקר קודם אל הרבי.

למחרת בערב הם נסעו ל-770 כאשר הילד יושב מודאג וחרד. הם נכנסו לפגישת היחידות, הרבי שוחח תחילה עם הסבא באידיש ואז פנה לילד באנגלית ושאל אותו שאלה ממסכת המשניות אותה לומד. הילד נדהם. זאת הייתה המשנה היחידה שהוא היה בקי בה. כמה חודשים קודם, הוא קיבל עונש מהמורה לכתוב דף עבודה על המשנה הזו והוא זכר אותה היטב. הוא ענה נהדר על השאלה. דרכו של הרבי הייתה, שהיה שאל בהתחלה שאלה פשוטה ולאחר שהילד ידע, הוא שאל שאלה מורכבת יותר. הרבי המשיך ושאל שאלה מאתגרת, והילד ידע להשיב גם עליה. כשהם יצאו מהחדר, הניף הסבא את הנכד ואמר: "ידעתי שאתה גאון - אבל לא עד כדי כך"...

אפשר ללמוד מכאן על רוח-הקודש של הרבי, על האהבת-ישראל העצומה שלו והרצון שלא לפגוע בילד, אולם נראה שהמסר העמוק בסיפור הזה, הוא השינוי העצום שחולל הרבי בתודעה של הילד. הרבי אמר לו בעצם: **למה אתה חושב שאתה לא יודע לימודי קודש? הנה אתה יודע נהדר!**

זה בדיוק תפקידו של מנהיג ומחנך בישראל: **להגביה את המחונך**. לטעת בו את ההרגשה שהוא קודש קדשים ומסוגל להרבה יותר. לכוון אותו אל עבר מימוש הכוחות הרוחניים האצורים בעומק נשמתו ולא להתפעל מהחיצונית החומרית. אומרים שאין מונהגים גרועים, יש מונהגים שלא תזכרו על ידי מנהיגיהם כמה הם קדושים. ובלשון אחרת: כל מה שילד צריך, הוא מבוגר אחד שיאמין בו יותר ממה שהוא מאמין בעצמו.

בכך מבארים המדרש והאבן עזרא את הפגם הגדול במי מריבה: המדרש מקדים כי בפעם הראשונה שמשה ואהרן הלכו למצרים להתחיל את מסע השחרור של ישראל משם, הקב"ה העביר להם הוראה אחת. זאת היא ההגדרה העיקרית של מנהיג ומחנך בישראל.

4. **פסיקתא דרב כהנא יד:** ויצום אל בני ישראל (שמות ו, יג) - מה צום? אמר להם: **אל תקרו לבני מורים**. וכיון שהקניטו על מי מריבה, אמר להם משה: **'שמעו נא המורים'** - אמר להם הקב"ה: כל על עצמי הייתי מצוה אתכם אל תקרו לבני מורים, ואתם קורים לבני מורים?! ... לכן ... לא תביאו.

הציווי היה, **להרים את ישראל**. "אל תקרו לבני - מורים". אל תשתכנעו לעולם מהנפילות והכישלונות שלהם ותמיד תהיו בטוחים כי בעומק נפשם הם נשארים קדושים וטהורים. וזה היה האסון הנורא בחטא מי מריבה. בפעם הראשונה, משה הוריד בדבריו את ישראל. בכעסו על ספקנותם, הוא אמר:

"שמעו נא המורים". 'חבורת סרבנים'. וכך במקום להיות גבוהים, הם הוקטנו. הם הוכתמו בתארים חיצוניים, שאינם משקפים את המהות העמוקה שלהם¹.

אבן עזרא כ.ח: יש כאן פירושים רבים, אך יש בדברי יחיד: בעבור שאמר לישראל שמעו נא המורים והם בני אברהם יצחק ויעקב.

ובאמת ההנהגה הזו הייתה זרה לחלוטין למשה. ארבעים שנה הוא לא התפעל מהחטאים החמורים של ישראל. הבה ניזכר בדוגמא אחת מהשבוע שעבר. במשך עשרות שנים, משה סבל קשות מדתן ואבירם. עוד שהיה נער צעיר במצרים, הם הלשינו עליו לפרעה שהוא הרג את האיש המצרי והעמידו אותו בסכנת חיים. אחר כך הם זלזלו בו שוב ושוב, השאירו את המן במדבר, הסיתו את העם בגזירת המרגלים והובילו את מרד קורח. ובכל זאת משה לא התרשם מהמרדנות שלהם והמשיך והאמין בקדושה הפנימית שלהם. עד הרגע האחרון הוא ניסה להשיב אותם למוטב.

זוהי היה גודל הצער במי מריבה. כאן משה התרשם בפעם הראשונה מהצקנות של ישראל והכתים אותם בחטא המרדנות והסרבנות.

משפט יפה אומר: מנהיגים גורמים לאנשים ממוצעים לעשות דברים יוצאי דופן. ספק אם היה עוד מנהיג בהיסטוריה היהודית שגרם לכל כך הרבה אנשים ממוצעים לעשות דברים יוצאי דופן, כמו הרבי מליובאוויטש. הפלא הגדול באמת במפעל השליחות של הרבי, שהוא מבוסס על אנשים ממוצעים. השלוחים לא למדו בשום בית ספר למנהיגות, הם לא בהכרח האנשים הכי מוכשרים בעולם, אבל הם מקדישים את חייהם כדי לעשות דברים יוצאי דופן.

זה קורה בזכות סיבה אחת: כי הרבי רומם אותם הרבה מעבר לאזור הנוחות שלהם. כל מי שלומד את השיחות והמאמרים של הרבי, מתרומם בכמה צעדים. הוא לומד על עצמו, על העולם ועל המציאות כולה שרוצה להתעלות ולצאת מהמצב הגלותי שלה.

הנה דוגמה גדולה לכך: אחד היהודים החשובים והמשפיעים כיום, הוא הרב יונתן זקס, רבה של בריטניה לשעבר. לאחר שסיים את לימודי הפילוסופיה בקיימברידג', הוא חש בלבול אמוני. המרצים שם היו מגדולי האתיאיסטים בעולם והוא חש ספקות עמוקים. הוא נסע לאמריקה לדבר עם הרב סולובייצ'יק, אך כולם המליצו לו לפגוש את הרבי. הוא נכנס לרבי והחל להרצות כרגיל את שאלותיו. לפתע הרבי עצר אותו והפך את הסדר. הרבי החל לשאול אותו שאלות: "כמה סטודנטים יהודיים לומדים בקיימברידג'?" "מהם יודעים על היהדות?" "מה אתה עושה כדי שהם ידעו יותר?"

בהוראתו של הרבי, הוא הפך להיות מנהיג קהילה, רב שכונה בלונדון ובהמשך רבה של אנגליה. המסקנה שלו עצמו מהסיפור היא, שהרבי לא ראה מי עומד לפניו, אלא מה יכול לצאת מזה שעומד לפניו. וזה במילה אחת תפקידו של מחנך: לומר לתלמיד את המילים הנכונות שיגרמו לו לגלות את עצמו מחדש. להבין את עומק הפוטנציאל הרוחני הטמון בו ולהגשים את כוחותיו.

כך רואה הרבי את המהות הנעלית של היהודי ואת תפקידו של המחנך:

היום יום: בני ישראל נקראו [במלאכי ג, יב] בשם 'ארץ חפץ'. היינו שיש בהם אוצרות יקרים של אהבת השי"ת, יראתו ומידות טובות - ואין גילוי המידות הללו תלוי אלא במעורר. וזאת בדיוק כמו שברור אשר בכל חלקי האדמה נמצאים מעינות מים חיים, וההבדל הוא רק במידת קרבתם וריחוקם מהקרקע, ולכן הכול תלוי בחופר וכוח סבלנותו ומתינותו.

¹ דוגמא לגודל ההשפעה של מילים על מחונך, ניתן ללמוד משיחתו של הרבי (לקו"ש ה/44) אודות השבחים העצומים שאמר ה' לנח. "נח איש צדיק תמים היה בדורותיו". אלא שנח עמד בפני משימה קשה מאין כמותה, ללכת למאבק נגד כל העולם ולבנות את התיבה. לשם כך ה' שיבח אותו במחמאות רבות, כדי להעצים בקרבו את תחושת המסוגלות שלו.

ואם רוצים להוציא נקודה אחת פשוטה ומעשית מהרעיון, הנה מכתב של הרבי²:

מכתב מהרבי מלובאוויטש חנוכה תשכ"א: ברצוני להוסיף נקודה אחת נוספת המופיעה בהדגשה גם בכתבי החסידות, והיא שבעת שמוכיחים ילדים, על ההורה או המורה להיזהר שלא לעורר בילד תחושה של חוסר אונים או ייאוש חלילה; במילים אחרות, אסור שהילד יקבל רושם כאילו הוא עצמו אינו ראוי וכי הכול אבוד וכו' ולפיכך הוא יכול להמשיך לעשות ככל העולה על רוחו. להיפך, יש לעודד את ההרגשה של הילד שהוא מסוגל להתגבר על הקשיים העומדים בפניו בעזרת כוח רצון ונחישות.

ולסיום: הרב יוסף ווינברג היה דמות חסידית חשובה. הוא העביר שיעור שבועי בתניא ברדיו בניו-יורק ושימש כמגייס כספים עבור הישיבה המרכזית של חב"ד. פעם נזקק להעביר שאלה דחופה אל הרבי, אך זה היה מאוחר בלילה והמזכירות של הרבי הייתה סגורה. הוא שם לב שהאור בחדרו של הרבי פועל והשאלה הייתה מאוד חשובה ולכן הוא עשה משהו שלא היה מעז לעשות בהקשר אחר. הוא החליק מכתב מתחת דלת המשרד של הרבי.

אחרי כמה דקות, הוא הבין פתאום מה שעשה. הוא יגרום לרבי להתכופף אל הרצפה ולהרים את המכתב. כאשר נכנס אחר כך אל הרבי, הוא התנצל מעומק ליבו על המעשה ואמר כי הבין באיחור, שהרבי היה צריך לטרוח ולהתכופף בגללו. הרבי הרגיע אותו ואמר כי זה בדיוק התפקיד שלו: **להרים תפקידי הוא להרים את אלו שנמצאים נמוך..**

למרות ההצלחה האדירה של המפעלים שהקים הרבי, משאת נפשו העיקרית הייתה להרים את העולם כולו אל הגאולה השלמה. אסור לנו להסתפק בהישגים חלקיים ולטפוח לעצמנו על השכם עם התקדמות יחסית שעשינו. אנו מתפללים ומייחלים כי עוד לפני ג' בתמוז, נזכה לגאולה אמיתית ושלמה ולהתראות שוב עם הרבי בפועל ממש.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת פייגה**